

Memòria i modernitat

A vegades constatem que la nostra vida ha perdut fonaments i ens domina la incertesa. Això no vol dir que el passat fos millor ni que promulguem de tornar com abans. Ben mirat, seria impossible.

Aquestes ratlles volen ser una modesta reflexió sobre una contradicció pròpia de totes les èpoques: hi ha un valor que no canvien, que són els més arrelats a la condició humana; n'hi ha uns altres que evolucionen segons els temps.

Un exemple de coses que no canvien gaire –i en concret a nivell de país– es pot veure en una carta que va escriure Salvador Espriu l'any 1981 adreçada als mestres de Rosa Sensat que li van fer un homenatge:

“La nostra llengua i la nostra cultura han viscut sempre injustament, incomodíssimament i estupidíssimament amenaçades, des de fora i des de dintre, pels estranys a la nostra identitat com a poble, a la nostra genuïna i irreductible personalitat, i per nosaltres mateixos. I hi continuen vivint i hi viuran tothora, o si més no en el futur immediat o fins on ens és previsible. Però cal acceptar-ho, cal viure en aquest continu risc, perquè, d'una manera o d'una altra, viure és, en essència, per als homes, per a tots sense excepció, perill.”

Si ho veiés que avui encara tot trontolla i continuem amb una llengua i una cultura tal com ell la preveia!

Contràriament, sí que podem parlar d'una època canviant i molt inestable en molts altres aspectes. El sociòleg i pensador més conegut de la modernitat és Zigmunt Bauman, un polonès d'origen jueu, que va haver de fugir dels nazis, que gairebé té 90 anys i encara fa conferències a diferents països. Fa ben poc va impartir unes lliçons a la Universitat de Girona. Les seves investigacions se centren en l'holocaust, les diferències de classe social, les vides malbaratades (els pàries de la modernitat que diu ell, com els immigrants o els refugiats, conseqüència de la globalització), la convivència amb els altres,... És ell qui ha inventat l'esplèndida metàfora de la modernitat líquida per referir-se als nostres temps. Altres pensadors o filòsofs que ens ajuden a comprendre el món que ens envolta són Alain Tourain i, sobretot, George Steiner.

Moltes de les aportacions que ens exposen aquests pensadors les veiem cada dia. Assistim gairebé sense adornar-nos-en a substituir la paraula per la imatge, o millor dit, a subordinar la paraula a la imatge... Tenim uns mitjans que ens ho permeten i que són un atractiu tan temptador que no ens hi podem resistir. Amb un simple (o no tan simple!) mòbil podem connectar amb qualsevol racó de

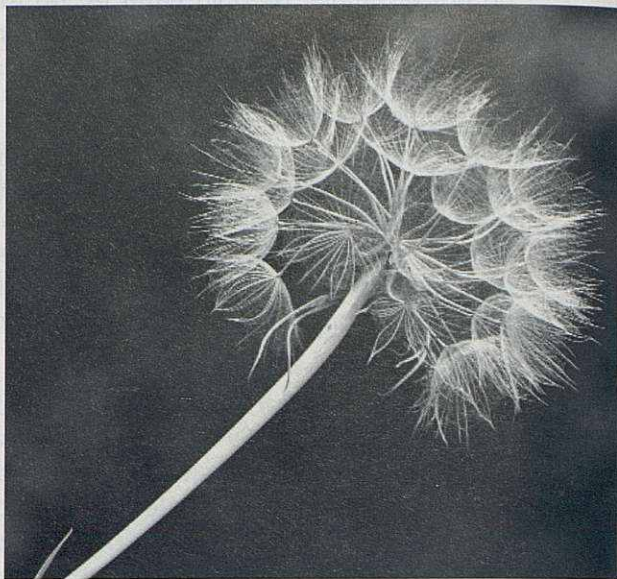

Foto Maria Soley

món i comunicar-nos amb qui volem i quan volem.

Aquesta modernitat lleugera que defineix Bauman comporta un món on tot és molt efímer (com aquella flor que bufes i desapareix. Vegeu-la a la fotografia) i on tot sembla que tingui data de caducitat, on res no té consistència, on manca la certesa de les coses,... I potser per això, aquesta modernitat també crea desemparança i soledat.

El consumisme caracteritza el nostre món anomenat per alguns, encara, capitalista. Poder comprar i tenir tampoc no ens feia més feliços. Ara, però amb la crisi econòmica, això també canvia. Encara que hi ha situacions com la d'Anglaterra deu fer un parell d'anys en què els joves, ens uns disturbis, trencaven els vidres dels aparadors per aconseguir objectes de consum com ara aparells electrodomèstics; no entraven al supermercats a buscar menjar. Ara a moltes escoles i instituts els mestres han d'assistir a alumnes que a casa seva no han pogut menjar res.

Parlant de la crisi de l'educació en el món occidental, George Steiner deia que era fonamentalment una crisi de memòria i que el rigor de la memòria només es podia sostenir allà on hi havia silenci. “Aprendre de memòria, transcriure fidelment, llegir de veritat, significa estar en silenci i a l'interior del silenci. A la societat occidental d'avui, aquest ordre de silenci tendeix a convertir-se en un luxe”.

Aquest viure una mica a la intempèrie potser pot portar nous riscos i nous reptes. Des de l'escola es veu, sense que sigui massa perceptible, com es va construint, com es va entrant en aquest món nou on tant hi té cabuda la memòria com les noves tecnologies.

Fina Dantí